

Det uppskjutna människoblivandet

Det finns katolska författare som fortfarande försvarar något de kallar "det uppskjutna människoblivandet", som är en teori S:t Thomas av Aquino formulerat med utgångspunkt från Aristoteles' embryologi. S:t Thomas är den i katolsk historia som först skrivit i ämnet och som också haft ett stort inflytande på Kyrkans uppfattning i det förflutna. Uppfattningen grundade sig på den sunda biologiska principen att en organisms liv först och främst beror på att någon väsentlig del av organismen börjat fungera men kunde inte ha rätt i sak och tillämpa principen med tanke på den ringa mängd embryologiska data som dåtidens lärde hade att tillgå. Aristoteles trodde att embryot bildades i en moders homogena menstruationsblod genom inverkan av den manliga säden som han trodde fanns kvar i kvinnans liv i minst fyrtio dagar. Denna mängd var inte i tillräcklig ordning för att ta emot en mänsklig själ utan bildades först som ett "förfoster" med enbart vegetativa funktioner för att därefter slutligen bli kropp, som i hela djursläktet, med hjärta. Så kunde man alltså resonera sig fram till hur fostret till slut kunde bli verkligt mänskligt i full bemärkelse. Med de vetenskapliga fakta vi nu har leder den sunda principen till slutsatsen att början till den mänskliga formen har inträffat i och med fertiliseringen av *ovum*.

Som vi tidigare menat kan inte den mänskliga intelligensen bara förklaras som en kroppslig funktion eller en funktion av hjärnan. Intelligensen är ett faktum och den använder hjärnan för att uttrycka abstrakta idéer. Den är till sin natur andlig. Följaktligen är inte begreppet mänsklig varelse fullständigt uttryckt i och med bildandet av hjärnan genom generna. Eftersom materiella processer inte kan producera andlig, sammanhållen enhet, måste den mänskliga konceptionen fullbordas genom Guds direkta skapande av den mänskliga själen som använder hjärnan för att i enhet hålla ihop och

styra kroppen i all mänsklig aktivitet. Gud är den första orsaken till de biologiska processer vi beskrivit. Det är Gud som leder till fullbordad mänsklig konception genom att skapa en unik mänsklig själ i harmoni med en särskild, unik kropp. Man kan säga att det i filosofisk mening är fastställt, men att det också är styrkt av trosläran. Läran om tron säger att Gud vid historiens slut återförenar de mänskliga själarna med samma ursprungliga, men förklarade, kroppar de haft i detta livet. Det finns teologer som undrat om det stora antalet *ova* som aldrig nått slutmålet utsår tvivel om deras besjälade. Skulle Gud besjåla så många personer som aldrig kan utföra mänsklig handling för att frälsa dem? Att döma av fakta är en sådan tveksamhet ändå inte övertygande. Många av dessa misslyckade celler har antagligen varit så defekta att deras besjälade inte varit möjligt. Oräkneliga sena aborter och barnamord har berövat själarna deras kroppar innan de kunnat utföra en mänsklig handling.

Kyrkan har aldrig officiellt grundat sin hållning mot direkt abort på hävdandet att den mänskliga själen skapas vid konceptionen. Det beror i hög grad på det inflytande teorin om det uppskjutna människoblivandet tidigare haft på katolsk tanke som det framgår av Deklarationen om tillgängligheten för abort (se Troskongregationen 1974, *Declaration on Procured Abortion*). Samtidigt har Kyrkan tydligt framhållit att direkt abort alltid utgör allvarlig synd eftersom genererandet av en mänsklig person, hur än Gud gett den sin form, är av oändligt värde. Vi kan läsa i not 19: "Deklarationen tar inte ställning till frågan om när den andliga själen ingjuts." Framstegen inom embryologin har emellertid styrkt Kyrkan i uppfattningen att teorierna om det uppskjutna människoblivandet är vetenskapligt föråldrade, så att den mer aktuella Instruktionen för respekt för det mänskliga livet (*Instruction on Respect for Human Life* (1987) nu kan hävda:

Självklart kan ett givet experimentresultat aldrig i sig självt vara tillräckligt för att få oss att erkänna existensen av en andlig själ. Icke desto mindre ger oss vetenskapliga slutsatser beträffande det mänskliga embryot en värdefull hänvisning. Vi kan med vårt förnuft urskilja en personlig närvaro i det första ögonblicket av mänskligt liv... Frukten av mänsklig fortplantning i dess första ögonblick av sin existens, det vill säga från zygotens första ögonblick när

den formats, kräver ovillkorlig respekt, det vill säga en respekt vi är skyldiga den mänskliga varelsen i dess kroppsliga och andliga fulla enhet.

I takt med forskningsframgångarna inom embryologin blir alltså beviset för att livet börjar med fertiliseringen helt överväldigande. Läkarprofessionen behöver därför sträva mot konsensus i frågan om vem som är person med mänskliga rättigheter på grundval det som är mest och bäst känt, nämligen biologin och psykologin. Förutsättningarna är desamma när det gäller hur mänsklig död kan definieras. Definitionen av vad som skall vara en mänsklig person med mänskliga rättigheter får inte komma i motsatsställning till biologiska fakta eller helt enkelt vara beroende av pragmatiska överväganden. Gör man det öppnar man upp för rasism och alla former av diskriminering.

Ur Health Care Ethics, a Catholic Theological Analysis, av Ashley, Deblois och O'Rourke, 5:e upplagan 2007, Georgetown University Press; översättning, Göran Fäldt för Katolska utskottet för äktenskap och familj, mars 2019.